

Colecția: **ISTORII SECRETE**
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUCA, VLADIMIR

**Cruciadele și Vaticanul – de la legendele cavalerești
la epoca digitală : docu-drame și mituri istorice însoțite
de consemnări din presă / de Vladimir Duca. - București :**
Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-281-1

2
929

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-281-1

Cruciadele și Vaticanul de la legendele cavalerești la epoca digitală

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
de Vladimir Duca

Colecție prezentată de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**„Ce-i mâna pe ei în luptă?” –
10 milioane de morți greu de explicat de către Papalitate / 7**

**Războaiele sfinte între ciudățenii și absurdități.
De la canibalism la „Cruciada copiilor” / 27**

**Ordinele militare ale călugărilor catolici:
Templierii, Ioaniții, Teutonii –
primele corporații multinaționale / 57**

**Richard „Inimă de Leu”, Barbarossa, Saladdin
și alți protagoniști din „Cruciada Vedetelor” / 79**

Răzbunarea teroriștilor islamici de azi / 91

Lămuriri bibliografice / 103

„Ce-i mâna pe ei în luptă?” – 10 milioane de morți greu de explicat de către Papalitate

Aproape zece milioane de morți au lăsat în urmă, potrivit unor istorici, cruciadele din Evul Mediu, iar mărturiile despre expedițiile militare purtate de europeni către ținuturile Ierusalimului dezvăluie episoade cutremurătoare.

Cruciadele au fost cele mai cunoscute expediții militare ale europenilor din Evul Mediu. Conducătorii bisericii le-au proclamat ca „războaie sfinte” al căror scop declarat a fost eliberarea locurilor sfinte din Orientul Apropiat de sub dominația musulmană. Pe 27 noiembrie 1095, în orașul francez Clermont, Papa Urban al II-lea i-a chemat pe credincioși să se alăture într-o expediție militară în ajutorul creștinilor din Orientul Apropiat și pentru a elibera Ierusalimul de sub controlul musulman. Faimoasa predică a Pontifului a mobilizat peste 100.000 de oameni, potrivit unor istorici, ca să participe la ceea ce s-a numit prima Cruciadă. Zeci de mii de oameni au decis să

călătorească mii de kilometri, înfruntând numeroase pericole, pentru a cuceri „locurile sfinte” ale creștinilor. Istoricul Edward Gibbon afirma că mulți dintre participanții la prima cruciadă au fost inspirați de o dorință de sânge, „căci războiul și exercițiul militar se numărau printre pasiunile lor înnăscute. Cei mai mulți dintre supraviețuitorii primei Cruciade s-au întors în locurile natale cu mâna goală, frunzele de palmier din ținutul Ierusalim fiind răsplata simbolică primită de pelerini. Unii nobili au luat relicve din locurile sfinte, iar, potrivit unei legende, cavalerul Gouffier de Lastours a adus în Franța un leu”, scrie istoricul Vincent Ryan, într-un studiu despre motivația Cruciadelor.

Unii autori au numit prima cruciadă drept „Cruciada poporului” pentru că o mare parte din zecile de mii de oameni care s-au îndreptat spre Ierusalim, traversând ținuturile Europei, erau oameni din păturile de jos ale societății. Unele dintre mulțimi au fost portretizate în culori mai puțin favorabile de istorici ai vremii. „A existat, de asemenea, o altă stricăciune abominabilă în această adunare de oameni pe jos, proști și iresponsabili, care fără îndoială, era urâtă de Dumnezeu și de necrezut pentru toți credincioșii. Mulțimile susțineau că o anumită găscă a fost inspirată de Duhul Sfânt și că o capră fusese de asemenea cuprinsă de Duhul Sfânt, astfel le-au făcut conducătoarele lor în această călătorie sfântă la Ierusalim. Li se închinau excesiv, crezând cu toată inima în puterile lor”, scria Albert de Aachen, cronicar al primei cruciade.

Unul dintre episoadele faimoase ale Primei Cruciade a avut loc în timpul Asediului Antiohiei, când un soldat pe nume Petru Bartolomeu a susținut că a avut o viziune, în care Sfântul Andrei i s-a arătat și i-a relatat despre locul unde s-ar afla lăncea cu care a fost străpuns Iisus Hristos. Povestea a fost relatată

de mai mulți cronicari. „După ce auzisem mărturiile acelui om, am ieșit repede la locul din biserica Sfântul Petru, pe care el susține că Hristos, prin intermediul Sfântului Andrei, i-a arătat-o. Treisprezece oameni au săpat acolo de dimineață până la asfințit. Și așa a fost descoperită lăncea, după cum a spus omul. Vestea a fost primită cu mare bucurie și teamă, iar întreg orașul a fost cuprins de bucurie”, arătau cronicarii în *Gesta Francorum*. Mulți dintre cruciați au pus la îndoială descoperirea sa. Nouă luni mai târziu, soldatul a fost de acord să treacă prin încercarea focului, pentru a dovedi că a spus adevărul. Dacă focul nu l-ar fi ars, oamenii se încredințau că Petru Bartolomeu spusese adevărul despre lăncea găsită. Soldatul a ținut trei zile de post și rugăciune. Mulțimea apoi a făcut un foc din bușteni și i s-a cerut să treacă prin el, având doar tunica și pantalonii. Bartolomeu a căzut însă în foc, iar în urma arsurilor a murit a doua zi.

Unii istorici au susținut că în timpul asediului Ierusalimului din vara anului 1099, orașul condus atunci de musulmani, 70.000 de localnici au fost măcelăriți de cruciați. „Oamenii călăreau în sânge până la genunchi și la brida frâielor”, susținea Raymond de Aguilers, participant la cruciadă, iar în Moscheea Al-Aqsa, „măcelul a fost așa de mare, că oamenii noștri se bălăceau în sânge până la glezne...”, informa o altă cronică a Cruciadei. Conducătorii cruciaților au decis aruncarea tuturor cadavrelor în afara zidurilor cetății, de teama unor molime. Potrivit unor mărturii, pentru că se răspândise zvonul că localnici înghițiseră monede de aur, unii dintre cruciați au început să despic trupurile celor pe care îi ucideau pentru a căuta aurul ascuns.

Cruciadele reprezintă un moment din istorie care a înfierbântat imaginația oamenilor și a alimentat disputele dintre

specialiști. Percepția asupra cruciadelor a oscilat dintr-o extremă în alta. Cruciaadele au fost văzute de-a lungul timpului fie ca o formă a nebuniei religioase, fie ca o imagine glorioasă a cavalerismului creștin și a colonialismului civilizator. Indiferent de cum alegem să ne raportăm la ele, cruciaadele au făcut posibil, pe lângă conflictul militar, contactul social, economic și cultural dintre Orient și Occident. Creștinii occidentali, bizantinii și musulmanii s-au găsit pentru o lungă perioadă de timp pe aceeași pagină a istoriei. Statele levantine au constituit puntea de legătură dintre aceste lumi pentru aproape 200 de ani. Cruciaadele au permis dezvoltarea unui comerț permanent cu Orientul Apropiat și Îndepărtat. Au arătat că suspiciunea și ura față de celălalt pot fi folosite pentru a naște conflicte sângeroase.

Ierusalimul, singurul oraș care există în două locuri – în cer și pe pământ, conform credinței creștine, a stârnit imaginația oamenilor de-a lungul întregii istorii. Cruciaadele sunt una dintre consecințele acestei fascinații exercitate de Orașul Sfânt. Având cauze economice, demografice, dar, în principal spirituale, cruciaadele au răspuns nevoii oamenilor epocii de a găsi căi de purificare spirituală și de răscumpărare a păcatelor. Papalitatea a fost garantul acestor recompense. La cruciaade au luat parte țărani, nobili, regi și împărați aflați în căutarea gloriei, a ispășirii păcatelor sau a unei căi de îmbogățire rapidă. Cruciaadele au permis dezvoltarea ordinelor militare cavalierești care au reprezentat îmbinarea fericită a două realități medievale: monahismul și cavalerismul. O cruciadă este definită de trei elemente esențiale: acordul Papalității, jurământul cruciatului și indulgențele. Toate cruciaadele au fost anunțate prin predică, cei care participau fiind considerați martiri dacă mureau sau curățați de păcate dacă supraviețuiau. Cruciaadele au redeșteptat, în același

timp, în Islam atașamentul față de cauza Jihadului – Războiul Sfânt.

Prima cruciadă i-a pus la grea încercare pe creștini, care au suferit pierderi importante din cauza foametei, a bolilor, a deshidratării și a ambuscadelor musulmane. Cu toate acestea, cucerirea Ierusalimului a însemnat o recompensă importantă pentru toți cei care au reușit să supraviețuiască încercărilor și greutăților. Ierusalimul, Antiohia și Edessa au intrat sub controlul creștinilor și au format regiunea cunoscută sub numele de *Outremer*, adică „Ținutul de dincolo de mare” sau statele cruciate. S-a născut, astfel, o insulă a creștinătății occidentale în Orient care a trebuit apărută și protejată în decursul următorilor zeci de ani. Prima cruciadă a consolidat disensiunile religioase și politice dintre Bizanț și lumea creștină occidentală. Particularitatea primei cruciade a fost numărul mare de participanți. Au existat două corpuri expediționare. Ele au fost cunoscute sub numele de Cruciada săracilor și Cruciada nobiliară. Cucerirea Ierusalimului a alimentat entuziasmul generațiilor viitoare pentru această formă de război religios.

Apoi, apelului Papei Eugeniu al III-lea pentru o nouă cruciadă i-au răspuns Regele Ludovic al VII-lea al Franței și Regele Conrad al III-lea al Germaniei. Participarea la cruciadă s-a adăugat, astfel, obligațiilor capetelor încoronate europene și a determinat o creștere a înrolărilor pentru noua expediție. Interele diferite, jocurile politice, complicațiile de budoar, dar și neîncrederea bizantinilor în intențiile cruciaților au marcat șansele de reușită ale celei de-a doua cruciade. Damascul a devenit ținta cruciaților în speranța că, astfel, vor putea opri deschiderea unui front anti-latin de la Alep la Damasc. Înfrângerea

suferită a fost usturătoare și a pus la grea încercare credința în cauza cruciată și cărți

Cruciada a doua a fost declanșată de cucerirea Edessei de către despotul turc Zangi. Înfrângerea bruscă, neprevăzută, i-a speriat pe franci și a evaporat sentimentul de invincibilitate al creștinilor. Cruciada a doua a marcat o creștere a tensiunilor dintre bizantini și cruciați pentru că în timpul traversării Bizanțului multe orașe au fost jefuite de bunuri culturale și economice.

Cucerirea Ierusalimului de către Sultanul Saladdin a determinat lumea creștină să se pregătească de o nouă cruciadă. Înfrângerea suferită la Hattin, distrugerea bisericilor creștine și încercarea de transformare a Orașului Sfânt într-un oraș islamic nu puteau rămâne fără ripostă. Cruciada a treia a adunat trei dintre cele mai puternice figuri ale perioadei: Richard Inimă de Leu, Frederic Barbarossa și Filip al II-lea al Franței. După cucerirea Accrei și capturarea flotei lui Saladdin, creștinii s-au îndreptat spre Ierusalim. A urmat o perioadă de confruntări militare, de decizii politice și diplomatice. Cele două forțe, creștină și musulmană, au încheiat într-un final un armistițiu pe trei ani. La finalul celei de-a treia cruciade, nimeni nu și-a putut revendica victoria. Însă lumea musulmană și-a găsit propriul campion în persoana lui Saladdin. El a reușit să unifice Asia Mică, Siria și Egiptul, devenind cel mai important factor de decizie în Orient.

Cruciada a treia a fost marcată de confruntări armate legendare cum sunt cele de la Hattin și Accra. A însemnat și ascensiunea și intrarea în legendă a legendarului Richard „Inimă de Leu”.

Papa Inocențiu al III-lea a fost un asiduu susținător al celei de-a patra cruciade pentru că se visa conducătorul întregii

creștinătăți, Apusene și Răsăritene deopotrivă. Cruciada a marcat o serie de premiere nefericite în istoria cruciadelor. Comerțul cu indulgențe a constituit principala sursă de finanțare a expediției folosită de Vatican. Indulgențele au fost folosite pe scară largă și promiteau iertarea păcatelor în viața de aici și în cea de dincolo. Dar vărsarea de sânge de creștin de către cruciați în urma cuceririi cetății Zara a dus la excomunicarea cruciaților de către Papă. Cucerirea și vandalizarea Bizanțului de către armatele latine a dus, la rândul-i, la separarea definitivă dintre creștinismul oriental și cel occidental. Iar moartea lui Saladdin a dus la dispariția unității lumii musulmane și a încurajat noi proiecte occidentale în Orient.

Papa Inocențiu al III-lea a susținut cruciada sperând să impună hegemonia pontificatului roman asupra întregii creștinătăți. Cruciada a patra a marcat o primă distanțare față de idealurile inițiale și orientarea spre obiective pragmatice imediate.

Cruciada a cincea s-a concentrat pe cucerirea Egiptului pentru a anihila principalele baze militare musulmane care amenințau Siria și Palestina. Cruciații au reușit să cucerească orașul Damietta, dar deciziile greșite luate de Pelagius, reprezentantul Statului Papal, au anulat avantajele creștinilor. Deși Al-Kamil le-a oferit creștinilor orașul Ierusalim de două ori, aceștia au refuzat, pentru a suferi, într-un final, o înfrângere rușinoasă. Înfrângerea a stârnit critici în întreaga creștinătate. Principalul vinovat a fost considerat Împăratul Frederic al II-lea, marele absent al celei de-a cincea cruciade.

De aceea, Cruciada a șasea a fost cruciada lui Frederic al II-lea. Împăratul Frederic al II-lea s-a bazat mai mult pe diplomatie decât pe forța armată. El s-a aflat într-un permanent conflict cu Papa Grigore al IX-lea, care l-a și excomunicat pe Împărat

de câteva ori. Ca urmare a negocierilor cu Al-Kamil, Sultanul Egiptului, s-a ajuns la încheierea unui tratat de pace în urma căruia Ierusalimul revenea creștinilor. Frederic s-a încoronat singur în Biserica Sfântului Mormânt și a încercat să refacă fortificațiile orașului. S-a lovit de opoziția elitei creștine din Țara Sfântă nemulțumită de modul în care Frederic hotărâse să încheie pacea și să conducă statele cruciate. Veștile proaste de acasă l-au determinat pe Frederic să se întoarcă în Germania. Entuziasmul Occidentului față de cruciade scăzuse drastic.

După ce Ierusalimul a fost cucerit din nou de către musulmani, Sfântul Mormânt profanat și osemintele regilor creștini risipite, Papa Inocențiu al IV-lea a lansat un nou apel la cruciadă. Entuziasmul scăzuse în așa măsură încât singurul care a răspuns dintre capetele încoronate ale Europei a fost Regele Ludovic al IX-lea al Franței. Creștin pios și devotat, regele s-a pregătit minuțios pentru cruciadă și a hotărât să se îndrepte, inițial, către Egipt. A reușit să cucerească orașul Damietta și s-a îndreptat către Cairo. Blocat pentru opt săptămâni la Mansura, Ludovic a fost nevoit să facă față lipsei de alimente și atacurilor musulmane. Deși au făcut față cu succes atacurilor, foamea, bolile și nehotărârea au transformat campania într-un dezastru. Ludovic a fost luat prizonier de musulmani. Eliberat, Regele a ales să rămână în Palestina alături de oamenii săi aflați în captivitate. În lumea musulmană s-a ridicat o nouă forță: mamelucii sub conducerea lui Baibars. Acesta a pornit o campanie în forță de cucerire a teritoriilor latine. În momentul în care creștinii au luat decizia organizării unei noi cruciade rămăseseră în picioare doar comitatul de Tripoli și regatul Ierusalimului. Ludovic al IX-lea a răspuns chemării la cruciadă și s-a îndreptat împreună cu armatele sale spre Tunis. Aici au fost loviți de o epidemie de

dizenterie care l-a ucis pe Regele Franței. Armata creștină și-a continuat drumul spre Levant sub conducerea lui Eduard al Angliei. Aceste cruciade au stat sub semnul regelui francez Ludovic al IX-lea care a fost, de altfel, sanctificat și a devenit cunoscut sub numele de Ludovic cel Sfânt. Imaginea sa este emblematică pentru amurgul ideii de cruciadă. Cu toate eforturile și pregătirile minuțioase, creștinii au pierdut și ultimele posesiuni din Țara Sfântă o dată cu căderea Accrei.

Cruciadele au fost mult timp promovate ca războaie sfinte îndreptate împotriva necredincioșilor și pentru recuperarea locurilor sfinte ale creștinătății. Istoricii arată că în realitate cruciadele au fost în special războaie de cucerire, de pradă și mai ales de încercare de prozelitism religios a papalității în Orientul Apropiat. În anul 1095 la Clermont, în Franța, Papa Urban al II-lea chema pe toți credincioșii creștini din Europa să plece în cruciadă. Adică proclama primul „război sfânt” din istoria Europei îndreptat împotriva necredincioșilor, în special a musulmanilor din Asia Mică, a turcilor selgiucizi care stăpâneau Israelul și în general locurile biblice. Oficial era un război, așa cum se exprima Papa Urban al II-lea, pentru „nimicirea dușmanilor creștinătății și iertarea eternă a păcatelor pentru cei care vor lupta sub semnul crucii”. Din acel moment, timp de trei secole, milioane de războinici, vagabonți, țărani și plebea orașelor au luat drumul Ierusalimului și al coastelor Siriei, Israelului și Egiptului pentru a lupta contra musulmanilor. Oficial în numele lui Hristos și pentru a răscumpăra locurile sfinte ale creștinătății, dar și pentru a răzbuna agresiunile jihadului musulman din primele secole ale evului mediu. În realitate însă motivele erau multiple și mai ales de natură economică și politică decât religioasă. Credința și religia au fost doar pretexte